

08-15/187P

**Київський національний торговельно-економічний
університет
Кафедра філософських та соціальних наук**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

(пост.п 11 від «21 червня» 2018 р.)

А.А. Мазаракі

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
на 2018/19 н.р.

ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА

освітній ступінь

«бакалавр»

галузь знань

усі галузі

напрямок

усі напрями

спеціалізація

усі спеціалізації

Київ 2018

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автори: Латигіна Н.А., докт. політ. наук, проф.,
Кравченко А.А., докт. філос. наук, проф.,
Кизименко І.О., канд. іст. наук, доц.

Програму та робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри філософських та соціальних наук, протокол № 22 від 11.04 2018р.

Рецензенти: Хоружий Г.Ф., докт. філос. наук, проф.
Криворучко О.В., докт. техн. наук, доц.

Навчально-методичне видання

**ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
на 2018/19 н.р.**

ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА

освітній ступінь	«бакалавр»
галузь знань	усі галузі
спеціальність	усі спеціальності
спеціалізація	усі спеціалізації

Автори: ЛАТИГІНА Наталія Анатоліївна
КРАВЧЕНКО Алла Анатоліївна
КИЗИМЕНКО Ірина Олексіївна

Видавець і виготовлювач
Київський національний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м. Київ-156, Україна, 02156

© Латигіна Н.А., Кравченко А.А.,
Кизименко І.О.
© Київський національний торговельно-
економічний університет, 2018

ВСТУП.

Навчальна дисципліна «Історія української культури» – одна з важливих складових освітнього процесу КНТЕУ, спрямована на збагачення і поглиблення гуманітарної підготовки студентів, формування національної свідомості майбутніх фахівців. На тлі глобалізаційних процесів суспільство приречене до міжкультурних комунікацій в загальноєвропейському та світовому просторі. Однак, ці процеси мають і зворотні тенденції, які можуть призвести до цілковитого нівелювання історико-культурних надбань українського народу. Тому вивчення «Історії української культури» покликано розвинути цілісну систему світоглядних знань, що здатні сформувати ціннісну платформу майбутнього фахівця на основі українських історико-культурних національних здобутків.

«Історія української культури» викладається для освітнього ступеня «бакалавр» усіх галузей знань, спеціальностей та спеціалізацій, за навчальним планом є вибірковою дисципліною загального циклу підготовки. Програма та робоча програма складається зі вступу та п'яти розділів.

I. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (КОМПЕТЕНТНОСТІ), ЇЇ МІСЦЕ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є українська культура як соціально-історичне явище у всій багатоманітності її проявів; це всі надбання духовної і матеріальної культури нашого народу, створені впродовж століть і зафіксовані в тих чи інших формах.

Предметом навчальної дисципліни є становлення та розвиток національної культури, її універсальності та самобутності в контексті світового культурного процесу. Історія культури формує знання про конкретні культурні явища та процеси, культурні досягнення та цінності українського народу, державну політику в галузі культури в різні історичні періоди.

Поряд із цим в курсі історії української культури повинні вивчатися питання, пов'язані з культурою різних народів, що проживали або проживають зараз на українських землях. Тому методологічною основою для вивчення історії української культури

мають бути принципи історизму, об'єктивності, науковості, толерантності, системності.

Відновлення європейського контексту української культури надзвичайно важливе для звільнення від стереотипів провінційності, меншовартісності нашої культури, що були нав'язані й укорінилися у масовій свідомості. Вивчення цієї дисципліни потребує від студентів значної самостійної роботи. Лише систематична самостійна робота може сприяти справжньому збагаченню внутрішнього світу і якісно вплинути на формування світогляду молодих фахівців.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні цілісної системи знань про культуру як духовно-історичну цінність українського народу.

Відповідно до мети визначаються основні **завдання навчальної дисципліни**:

- сприяти опануванню студентами основних категорій та понять історії та теорії української культури на рівні їх розуміння, свідомого відтворення і тлумачення та практичного застосування в процесі майбутньої професійної діяльності;

- розкрити сутність та особливості української культури, визначити її місце і роль у світовому культурному процесі;

- сприяти засвоєнню загальнолюдських та національних культурних цінностей та норм;

- сформувати інтерес студентів до самостійного творчого осмислення національної культурної спадщини, виховати потяг до постійного здобуття нових знань у царині культури.

Після вивчення дисципліни **студент повинен знати**:

- теоретичні засади історії української культури;
- основні етапи розвитку української культури в контексті світового культурного процесу;
- основні культурні цінності та здобутки українського народу;
- особливості формування художніх стилів в українській культурі.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні вміти**:

- аналізувати основні тенденції розвитку культури України;
- характеризувати закономірності розвитку світової культури та особливості їх прояву в українському культурному просторі;

- визначати сутність та самобутність української культури, її місце і роль у сучасному світовому культурному процесі;
- вільно орієнтуватися у художніх стилях, формах і жанрах української культури;
- застосовувати здобутки і цінності української культури для гармонійного розвитку особистості, визначення свого місця в сучасному культурному житті України;
- оберігати і захищати культурну спадщину українського народу;
- використовувати знання з історії української культури у своїй професійній та громадській діяльності.

Місце навчальної дисципліни в освітньому процесі.

Для засвоєння дисципліни «Історія української культури» студенти повинні мати базову підготовку з дисципліни «Історія України».

Дисципліна розрахована на 180 годин, що відповідає 6 кредитам ЄКТС. Зокрема: лекції – 34 год., семінарські заняття – 34 год., самостійна робота – 112 год. Формою підсумкової атестації є екзамен.

II. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Витоки української культури

Історія української культури як предмет, її основні категорії. Поняття і сутність культури. Українська культура як цілісна система. Методологічні засади розуміння національної культури, сутність поняття «національна культура».

Особливості української культури, її оригінальність. Складові української культури та її основні функції. Періодизація історії української культури. Історіографія української культури, особливості культурологічних концепцій українських вчених.

Феномен української ментальності: світоглядні універсалії української нації. Становлення культури в контексті становлення людини та суспільного способу життя. Українська культура в світовому контексті.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 2, 3, 19, 22, 29, 39.

Інтернет-ресурси: 3-6.

Тема 2. Культура на українських землях у найдавніші часи.

Культура на теренах України на ранніх стадіях розвитку суспільства. Первісний синкретизм. Стоянки первісної людини в епоху раннього палеоліту, епохи мезоліту й неоліту та розширення сфери діяльності людини. Неолітична революція. Поява релігії як одного з проявів прадавньої культури. Побут, духовна культура та мистецтво первісного суспільства на території України. Археологічні знахідки, що засвідчують розвиток первісного мистецтва: музичні інструменти зі стоянки Молодово та Мізинської стоянки, наскальні малюнки Кам'яної Могили.

Трипільська культура як найвизначніша культура енеолітичної доби. Вплив на історико-культурний розвиток слов'ян кочових племен, що заселяли територію сучасної України. Мистецтво киммерійців. Культура і світогляд скіфів. Вплив скіфського елементу на слов'янську культуру. Культура сарматських племен.

Культура населення античних міст-держав Північного Причорномор'я.

Початок етногенезу слов'ян у II тис. до н.е. Майнове розшарування у слов'ян, зародження державного устрою, значення цих процесів для культурного розвитку суспільства. Характеристика ареалу культури східнослов'янських племен. Формування слов'янської міфології.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 19, 22, 29, 42.

Інтернет-ресурси: 3-6.

Тема 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства у контексті загальноєвропейського культурного розвитку (IX – XIV ст.)

Історичні особливості розвитку культури IX-XIV ст. на тернах України. Своєрідність світоглядної парадигми доби Київської Русі. Релігія і церква. Взаємозбагачення культур європейських народів через християнізацію. Феномен двовір'я. Язичницько-християнський синкретизм.

Мислителі Київської Русі: Іларіон, Феодосій Печерський, Кирило Туровський, Клим Смолятич. Перекладна та оригінальна Список рекомендованих джерел. Агіографічні твори. Літописання. Нестор-літописець та його «Повість минулих літ». «Руська правда» як пам'ятка правової культури Київської Русі.

Наукові знання. Книжна справа: написання та оформлення книжок, різновиди написання літер, орнаменти, книжкова мініатюра, зовнішнє оздоблення. Зародження і розвиток шкільної освіти. Бібліотеки Київської Русі.

Особливості давньоруської архітектури. Вплив візантійської архітектурної школи на руське храмове будівництво. Особливості оборонно-фортифікаційної архітектури. Будівництво фортець та міських укріплень. Характерні риси давньоруського храмовбудування. Хрестово-купольний стиль давньоруської архітектури. Пам'ятки кам'яного храмового будівництво Київської Русі. Софія Київська як світоглядна ідея і художній шедевр.

Монументальне мистецтво. Заснування місцевих традицій іконопису. Фрески та мозаїки в оздобленні храмів. Прикладне мистецтво: церковне і народне. Ремесла та ювелірна справа. Житло та одяг.

Розвиток музичної творчості (Боян, Митуса). Види музичних інструментів (гуслі, лютні, труби, флейти, сопілки, піщали, свиріль, гудок, смик, бубни, металеві тарілки). Церковна музика. «Кондакарна» та «знаменна» нотні системи.

Вплив культури Київської Русі на розвиток культур сусідніх країн. Культура неслов'янських народів: печенігів, хозар, половців.

Характеристика культурної та соціально-політичної ситуації у Галицькій і Волинській землях у XII – XIV ст. Тенденції зближення української культури із західноєвропейською.

Основні осередки культури в Галицько-Волинському князівстві. Володимир, Галич, Холм, Перемишль, Львів.

Формування Галицької, Волинської та Карпатської архітектурних шкіл та їх особливості. Архітектурні пам'ятки Галицько-Волинського князівства. Будівництво замків та фортець. Заснування Львова.

Живопис, книжкова мініатюра, іконопис Галицько-Волинської держави.

Значення культурних зв'язків Галицько-Волинського князівства з іншими руськими землями та західними державами.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 4, 12, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 38, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 4. Високе середньовіччя у розвитку української культури (XIV – перша пол. XVII ст.)

Специфіка соціально-політичної і культурної ситуації у литовсько-руську та польсько-литовську добу. Умови й стан розвитку культури. Взаємовплив литовської, польської та української культур на формування єдиного культурного простору.

Європейське Відродження та його вплив на українське культурне піднесення. Спадкоємність культури Київської Русі та творче

осмислення нових цінностей західноєвропейського Ренесансу в українській культурі.

Виникнення і розвиток української мови. Мелетій Смотрицький і його «Грамматика славенския». Пересопницьке Євангеліє. Полемічна Список рекомендованих джерел.

Вплив Реформаційних та контрреформаційних рухів на розвиток української культури. Берестейська унія та розвиток церковного життя в Україні. Православні братства і їх роль у історико-культурному розвитку українського народу. Відновлення вищої православної ієрархії. Й. Борецький, П. Могила та їх внесок у відродження української православної культури.

Розвиток освіти. Братські школи. Єзуїтські колегіуми. Острозька академія. Утворення Києво-Могилянської академії.

Учені-українці, що працювали за кордоном: Юрій Дрогобич, Павло Процелер (Русин), Станіслав Оріховський-Роксолан.

Початок українського книгодрукування. Діяльність І. Федоровича в Україні. Львівська та Острозька друкарні, друкарня Києво-Печерського монастиря. Перші друковані підручники. Роль Костянтина Острозького у збереженні української національної культури.

Особливості української архітектури та будівництва. Романський та готичний архітектурні стилі і їх особливості в архітектурі України. Вплив Ренесансу на розвиток архітектури. Замкова культура. Пам'ятки оборонної архітектури України: Хотинська фортеця, Дубно, Свірж, Білгород-Дністровський замок, Ужгородський замок, Кременець та ін. Львів, як місто-зразок архітектурного мистецтва XVII ст.

Іконопис та монументальне малярство литовсько-польської доби. Зображення сімейних звичаїв та обрядів у живописі. Художні школи Львова та Києво-Печерського монастиря. Різьбярство. Скульптура. Музична культура.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 4, 11, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 38, 40, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 5. Українська культура доби бароко (друга пол. XVII – XVIII ст.)

Особливості розвитку культури другої половини XVII-XVIII ст. Негативний вплив на розвиток української культури поділу України між сусідніми державами. Розвиток демократичних тенденцій в українському суспільстві та культурі.

Козацтво як явище соціально-політичної історії та культури українського народу. Національна самобутність та особливості козацького барокового світогляду. Українська козацька старшина як меценат, замовник і творець художніх цінностей.

Філософська думка в Європі XVII – XVIII ст. та її рецепція в Україні. Розвиток філософських ідей Г. Сковороди, Ф. Прокоповича. Українська наука у XVII – XVIII ст. С. Яворський, Є. Мухін, Д. Самойлович, І. Фальковський, І. Галятовський, П. Симоновський, В. Рубан та ін.

Розвиток освіти в Україні в XVII – XVIII ст. Чернігівський, Харківський та Переяславський колегіуми. Києво-Могилянська академія. Негативний вплив освітніх реформ Петра I та Катерини II на розвиток української освіти. Виїзд представників інтелектуальної еліти з українських земель до Росії.

Українська барокова Список рекомендованих джерел. Поезія, публіцистично-богословські твори, літописна та історична проза. Літопис Самовидця. Праці Григорія Граб'янки, Самійла Величка, «Історія русів».

Загальноєвропейська культура бароко та її прояв в українському мистецтві. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво. Специфіка національного варіанта бароко в літературі, театрі й музиці.

Національна архітектурна школа. Європейське та петербурзьке бароко в архітектурі України. Характерні риси «козацького бароко» в архітектурі. Стиль рококо в українському мистецтві. Відомі українські архітектори С. Ковнір. І. Григорович-Барський, Б. Меретин, І. Зарудний.

Еволюція образотворчого мистецтва. Становлення світського живопису та портрету. І. Руткович. Й. Кондзелевич. Національна специфіка іконопису XVII-XVIII ст. Лаврська іконописна майстерня. Особливості портретного живопису. А. Лосенко, Д. Левицький, В. Боровиковський. Барокова скульптура. Іван Пінзель.

Музичне життя Гетьманщини. Глухівська співоча школа. Світове визнання творчості А. Веделя, М. Березовського, Д. Бортнянського.

Розвиток театрального мистецтва. Шкільний та ярмарковий театр. Вертеп. Кобзарство.

Найвизначніші міста-музеї України: Львів, Кам'янець-Подільський, Жовква, Переяслав-Хмельницький, Мгар.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 4, 8, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 27, 37, 38, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 6. Культурні процеси доби становлення української модерної нації (XIX ст.)

Особливості розвитку української культури у XIX ст. Антиукраїнська асиміляційна політика Російської та Австрійської імперій на етнічній українській території.

Поширення ідей Просвітництва. Активізація національного життя. Національна ідея в суспільно-політичному русі України та її значення для розвитку української культури. Кирило-Мефодіївське братство, «Руська трійця», Громадівський рух. Місце Т. Шевченка у формуванні національної самоідентифікації та становленні української культури.

Становлення освітньої системи. Освітні реформи в Російській та Австрійській імперіях. Відкриття вищих навчальних закладів: Харківський, Київський та Новоросійський, Чернівецький університети, Оссолінеум (Львівський інститут Оссолінських). Київські політехнічний та комерційний інститути.

Розвиток науки. Видатні українські вчені: М. Бантиш-Каменський, М. Маркевич, М. Костомаров, М. Максимович, М. Остроградський, Т. Осиповський, О. Ляпунов, В. Каразін, С. Смаль-Стоцький, І. Пулюй, П. Житецький, О. Потебня, В. Караваєв, М. Пирогов, І. Мечников, М. Гамалія та ін.

Нова українська література. Список рекомендованих джерел. Іван Котляревський та його «Енеїда». Золота палітра українського письменства: Т. Шевченко, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка, П. Куліш, Марко Вовчок, Панас Мирний, І. Нечуй-Левицький, П. Грабовський, Леся Українка, І. Франко, Ю. Федькович, О. Кобилянська та ін.

Класицизм в архітектурі XIX ст. Видатні архітектурні пам'ятки, збудовані за проектами архітекторів В. Беретті, А. Меленського, Є. Васильєва, А. Захарова. Перевага еkleктизму в українській архітектурі другої половини XIX ст. Ампір. Видатні архітектурні пам'ятки: будинки міської думи та оперного театру, Політехнічний інститут, Володимирський собор у Києві, оперні театри в Одесі та Львові, Харківське комерційне училище, будинок резиденції митрополитів Буковини у Чернівцях. Садово-паркове мистецтво.

Національна модель романтизму в українській культурі та перехід до становлення української реалістичної художньої школи в малярських творах Т. Шевченка, К. Павлова, В. Тропініна, С. Васильківського, К. Трутовського, М. Пимоненка, К. Костанді, М. Мурашка, І. Труша. Рисувальна школа Мурашка.

Скульптура. Пам'ятники князю Володимиру та Богдану Хмельницькому у Києві. Л. Позен.

Театральне життя. Становлення українського професійного театру. Корифеї українського театального мистецтва М. Кропивницький, М. Старицький, І. Карпенко-Карий, М. Садовський, П. Саксаганський, М. Заньковецька.

Формування національної композиторської школи. С. Гулак-Артемівський та перша українська опера «Запорожець за Дунаєм». Творчий доробок П. Сокальського, М. Леонтовича. М. Лисенко – основоположник української класичної музики. Західноукраїнські композитори М. Вербицький, А. Вахнянин, С. Воробкевич, С. Людкевич.

Ярмарки в історії та культурі українського народу. Сорочинський ярмарок, Контрактовий ярмарок. Формування культури українського підприємництва, підприємці-меценати.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 4, 11, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 38, 40, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 7. Модерні культурні явища (1890-1921 рр.)

Особливості розвитку української культури 1890-1921 рр. Національно-духовне відродження та поживлення культурного життя в Україні в період української революції.

«Криза мистецтва» наприкінці ХІХ ст. Соціокультурні чинники формування українського модерну. Модерн як уособлення єдності виразності у всіх видах мистецтва. Основні модерні течії в мистецтві: декаданс, символізм, експресіонізм, імпресіонізм, фовізм, кубізм, футуризм, абстракціонізм, дадаїзм, сюрреалізм та ін.

Освітній, науковий і технічний рівень в Україні на початку новітньої доби. Відкриття українських шкіл та університетів. Нові технічні відкриття: трамвай, радіо, телефон, кінематограф, авіація. Створення та діяльність Національної академії наук. Видатні вчені: М. Грушевський, В. Антонович, С. Єфремов, В. Вернадський, А. Писаржевський, О. Палладін, Є. Патон, А. Кримський, Д. Багалій, Г. Проскура, та ін.

Неоромантична, гуманістична концепція особистості в українській літературі. Леся Українка. Революційно-демократичний напрям у літературі. О. Олесь, В. Винниченко, М. Коцюбинський, В. Стефаник та ін. Літературні течії: романтизм, неокласицизм, символізм, панфутуризм.

Творчі здобутки корифеїв українського театру. Український національний театр, Український театр драми та опери, «Молодий театр» Леся Курбаса.

Музичне і хорове мистецтво та їх, кращі представники. Український національний хор під диригуванням К. Стеценка, Державний симфонічний оркестр, мандрівна капела «Думка». Творчість оперної співачки Соломії Крушельницької.

Архітектура модерну в творчості В. Городецького. Видатні архітектори В. Ніколаєв, П. Альошин, О. Кобелев.

Український авангард у творчості К. Малевича, Д. Бурлюка, О. Богомазова та О. Екстер. Розмаїття авангардних течій в українському образотворчому мистецтві: супрематизм, футуризм та кубофутуризм у творчості вітчизняних митців. Фундатори Української академії мистецтв та їх внесок у розвиток художньої культури.

Роль українців у розвитку світових тенденцій авангардного мистецтва. Скульптура на початку ХХ ст. О. Архипенко, І. Кавалерідзе, М. Паращук.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 4, 11, 19, 20, 22, 23, 31, 32, 36, 38, 41, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 8. Особливості національно-культурного розвитку українських земель у 1920-1945-х рр. ХХ ст.

Національно-культурне відродження 1920-х рр. Політика більшовиків у царині культури. «Українізація» та її суть. Соціально-культурні мотиви «українізації».

Полонізація української культури на західноукраїнських землях. Таємний український університет у Львові (1921-1925). Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові – головний осередок української культури Галичини.

Розвиток науки. Всеукраїнська Академія наук. М. Василенко, В. Липський, С. Єфремов. Видатні українські науковці Д. Заболотний, О. Богомолець, І. Курчатова, Є. Патон, М. Боголюбов, Ю. Кондратюк, О. Палладін. Сталінські репресії в науці.

Формування нових засад у літературі. Літературна дискусія 1925-1928 рр. М. Хвильовий. Творчість О. Досвітнього, М. Драй-Хмари, М. Куліша, М. Зерова, Г. Косинки, В. Сосюри, М. Рильського, П. Тичини, В. Ялового, Ю. Яновського та ін. Літературно-художні об'єднання «Гарт», «Ланка», «ВАПЛІТЕ».

Продовження традицій авангардизму в художній культурі. М. Бойчук та його школа. Заснування Спілки художників України, Асоціації художників Червоної України. Творчий доробок І. Іжакевича, Ф. Кричевського, К. Трохименка, В. Касіяна та ін.

Новаторство театру «Березіль». Лесь Курбас. Розвиток українського театру. Н. Ужвій, О. Сердюк, А. Бучма, О. Борисоглібська та ін.

Кінематограф. Відкриття Одеської та Київської кіностудій. Творчість О. Довженка, І. Кавалерідзе, І. Савченка.

Архітектура радянського періоду. Конструктивізм та «Сталінський ампір».

Музичне життя України першої половини ХХ ст. Композитори Г. Віршовка, П. Козицький, А. Ревуцький. Національні театри опери та балету в Харкові, Києві, Одесі. Відкриття Київської, Харківської та Одеської консерваторій. Оголошення кобзи та бандури «класововорожими» інструментами. Музичний авангард Б. Лятошинського.

Запровадження методу «соціалістичного реалізму» в мистецтві. Початок нищення української інтелігенції та звинувачення в націоналізмі. «Розстріляне відродження». Національна культура в умовах панування «соціалістичного реалізму».

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 4, 11, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 9. Культура України у другій половині 40-х – 80-х рр. ХХ ст.

Післявоєнна відбудова матеріальної бази культури. Ідеологізація культурного життя. Ідеологічний наступ тоталітарного режиму – «Жданівщина». Заборона української греко-католицької церкви.

Відбудова системи освіти. Впровадження обов'язкового семирічного навчання дітей. Зростання ідеологічного тиску на освіту й науку. Русифікація освіти і суспільно-культурного життя.

Науково-технічна революція й наука в Україні. Розвиток кібернетики. Поява електронно-обчислювальної техніки. В. Глушков. Київське авіаційне конструкторське бюро. О. Антонов. Стан суспільних наук. Розгром генетики в Україні.

Розвиток літератури. Творчість В. Сосюри, М. Стельмаха, О. Гончара, Г. Тютюнника, А. Малишка, Л. Первомайського, П. Загребельного та ін.

Початок десталінізації та поживлення літературно-мистецького життя. Клуби творчої молоді. «Відлига» в українській літературі. «Шістдесятники». Творчість письменників молодого покоління. В. Симоненко, Л. Костенко, В. Стус, М. Вінграновський, Є. Гуцало. Зародження дисидентського руху в Україні. «Самвидав».

Живопис. М. Дерегус, К. Трохименко, О. Шовкуненко; Т. Яблонська, М. Глущенко. Майстри народного декоративного живопису, представники «наївного мистецтва» К. Білокур, М. Приймаченко, В. Павленко.

Прояви нової образності архітектури 1960-80-х рр., використання сучасних індустриальних конструкцій та прогресивних будівельних матеріалів. Будівництво Палацу Спорту в Києві, Палацу «Україна».

Театральне мистецтво: А. Роговцева, Б. Ступка, К. Степанков. Видатні оперні співаки: Д. Гнатюк, А. Солов'яненко, Є. Мірошніченко, А. Мокренко, М. Кондратюк, Д. Петриненко.

Українська естрада. Музично-пісенна творчість композитора В. Івасюка, ансамблів «Смерічка», «Червона рута», співаків С. Ротару, В. Зінкевича, Н. Яремчука. Українське народне мистецтво: ансамбль

танцю імені П. Вірського, український народний хор імені Г. Верьовки, Ніна Матвієнко, тріо «Мареничі».

Кіномистецтво. Відомі українські кінострічки «Третій удар» І. Савченка, «Тіні забутих предків» С. Параджанова, «Сон» В. Денисенка, «Білий птах з чорною ознакою» Ю. Ілленка. Актор і режисер Леонід Биков. Творчість К. Муратової.

Спортивні здобутки українців. Жіноча гандбольна команда «Спартак», футбольна команда «Динамо». Видатні спортсмени Валерій Борзов, Валерій Лобановський, Сергій Бубка, Ірина Дерюгіна та ін.

Культурне життя української діаспори. Творчі особистості українського походження за кордоном: Серж Лифар, Володимир Горовиць, Квітка Цісик, Єнді Уорхол та ін.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 19, 22, 24, 28, 33, 35,36, 38, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Тема 10. Культурні трансформації в незалежній Україні.

Зміна культурної парадигми в умовах формування незалежної української держави. Постмодернізм як явище культури українського постіндустріального суспільства кінця ХХ – ХХІ століття. Характеристика сучасних проявів постмодерного мистецтва: перформанс, хепінінг, флешмоб, боді-арт, ленд-арт, стріт-арт, графіті, інсталяція, мурали.

Процес відновлення української культурної самоідентифікації та національної свідомості. Постмодернізм у творчості Ю. Андруховича, О. Забужко, Українська традиційна та сучасна культура у світі. Особливості «масової культури» та молодіжні субкультури в Україні.

Протистояння та симбіоз масової та елітарної культури в сучасному українському живописі. Відомі українські художники Олександр Ройтбурд, Анатолій Криволап, Василь Цаголов, Олександр Гнилицький, Юрій Сенченко, Арсен Савадов, Ілля Чічкан, Оксана Мась, Євгенія Гапчинська. Стилістичні напрями у творчості Івана Марчука та його фірмовий стиль «пльотанізм».

Фотохудожники Борис Михайлов, Сергій Братков.
Монументальне мистецтво сучасності. Мурали.

Українська скульптура. Олег Пінчук, Богдан Мазур, Ганна Кисельова.

Сучасний туризм і об'єкти світової спадщини в Україні.
Представники сучасного українського мистецтва на міжнародному арт-ринку. Відомі українці сучасності в світі.

Хай-тек в інтер'єрі та архітектурі України. Найвідоміші українські хмарочоси.

Музична творчість в сучасній Україні. Популярні гурти та виконавці: «Океан Ельзи», Іван Дорн, Ані Лорак, Верка Сердючка, Quest Pistols Show, Тіна Кароль, Світлана Лобода, Макс Барських, Ірина Білик, Наталя Могилевська, Олег Вінник, Dzidzio, «Тік», Оля Полякова, The Hardkiss, «ВВ», «Время и стекло», Монатік, «НеАнгели», «Нікіта та ін.

Сучасне українське кіно. Роль Одеського міжнародного кінофестивалю. Київський міжнародний кінофестиваль «Молодість»
Медіа-арт, шоу та музичні фестивалі. Українські телесеріали.

Перспективи збереження і розвитку національної, української культурної ідентичності в умовах глобалізації.

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 4, 6, 7, 11, 15, 16, 18, 22, 24,36.

Інтернет-ресурси: 1-2, 4-6.

**III. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА
ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)**

№ з/ п	Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
		Усього годин/ кредитів	з них			
			лекції	семінарські заняття/ МК	самостійна робота студентів	
1	Витоки української культури	16	2	2	12	О, КТ, ТЗ, ЕК
2	Культура на українських землях у найдавніші часи.	18	4	4	10	О, КТ, ТЗ, ЕК
3	Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства у контексті загальноєвропейського культурного розвитку (IX – XIV ст.)	18	4	4	10	О, КТ, ТЗ, ЕК
4	Високе середньовіччя у розвитку української культури (XIV – перша пол. XVII ст.)	18	4	4	10	О, КТ, ТЗ, ЕК
5	Українська культура доби бароко (др. пол. XVII – XVIII ст.)	20	4	4	12	О, КТ, ТЗ, ЕК
6	Культурні процеси доби становлення української модерної нації (XIX ст.)	18	4	4	10	О, КТ, ТЗ, ЕК
7	Модерні культурні явища (1890-1921 рр.)	18	2	4	12	О, КТ, ТЗ, ЕК

8	Особливості національно-культурного розвитку українських земель у 1920-1945-х рр. XX ст.	18	2	2	14	О, КТ, ТЗ, ЕК
9	Культура України у другій половині 40-х – 80-х рр. XX ст.	18	4	4	10	О, КТ, ТЗ, ЕК
10	Культурні трансформації в незалежній Україні	18	4	2	12	О, КТ, ТЗ, ЕК, ККР
Разом:		180/6	34	34	112	
Підсумковий контроль						екзамен

Скорочення:

О – опитування;

КТ – комп'ютерне тестування;

ТЗ – творче завдання;

ЕК – експрес-контроль;

ККР – комплексна контрольна робота.

	<p>1. <i>Відвідайте музей видатних діячів української культури та зробіть короткий відзвів.</i></p> <p>2. Розкрийте питання: «Індоевропейська та слов'янська проблеми витоків української культури».</p> <p>3. <i>Виконайте презентацію «Українські об'єкти включені до списку всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО».</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 2, 3, 19, 22, 29, 39. Інтернет-ресурси: 3-6.</p>	12	
<p>Знати: особливості та характерні риси розвитку української культури на ранніх стадіях розвитку суспільства.</p> <p>Вміти: аналізувати визначні археологічні пам'ятки України, їх історію та культурну цінність.</p>	<p>Тема 2. Культура на українських землях у найдавніші часи.</p> <p>Лекція 1. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культура на теренах України на ранніх стадіях розвитку суспільства. Первинний сенкретизм. 2. Стоянки первісних людей. Найвідоміші археологічні знахідки. 3. Розвиток первісного мистецтва. Музичні інструменти та наскельні малюки. <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 19, 22, 29, 42. Інтернет-ресурси: 3-6.</p> <p>Лекція 2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Первісні релігійні вірування. 2. Трипільська культура як 	2	0-8

	<p>найвизначніша культура енеолітичної доби.</p> <p>3. Поява слов'ян та вплив на їх історико-культурний розвиток античної культури та кочових племен.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 19, 22, 29, 42. Інтернет-ресурси: 3-6.</p> <p>Семінар 1. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-культурний розвиток кіммерійців. 2. Культура і світогляд скіфів. 2 3. <i>Виконайте творчий проект: «Геродот про культуру звичаї та побут скіфів». Знайдіть в «Історії» Геродота які назви мали річки Дон, Дунай, Дніпро та Чорне море.</i> 4. Культура і побут сарматських племен. <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть поняття: археологічна культура, неолітична революція, первісна культура, релігія, міфологія, обряди, звіриний стиль. 5 2. Складіть список найвідоміших археологічних пам'яток України. <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 19, 22, 29, 42. Інтернет-ресурси: 3-6.</p> <p>Семінар 2. План семінару:</p>	
--	--	--

	<p>1. Культура населення античних міст-держав Північного Причорномор'я.</p> <p>2. Історико-культурний розвиток східнослов'янських племен. Виникнення Києва.</p> <p>3. Формування слов'янської міфології.</p> <p>4. <i>Виконайте творче завдання: «Звичаї та побут слов'ян описах Плінія Старшого, Корнелія Тацита, Прокопія Кесарійського, арабських мандрівників».</i></p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p>1. <i>Підготуйте творчий проект: «Прадавній Херсонес - об'єкт всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО».</i></p> <p>2. <i>Виконайте презентацію «Пантеон язичеських богів у слов'ян».</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 19, 22, 29, 42. Інтернет-ресурси: 3-6.</p>	<p>2</p> <p>5</p>	
<p>Знати: особливості розвитку культури Київської Русі та Галицько-Волинської держави, досягнення і</p>	<p>Тема 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства у контексті загальноєвропейського культурного розвитку (IX – XIV ст.)</p> <p>Лекція 1. План лекції:</p> <p>1. Історичні умови розвитку культури Київської Русі.</p> <p>2. Роль київських князів у розвитку культури східних слов'ян.</p>	<p>2</p>	

<p>пам'ятки давньоруської культури. Вміти: самостійно творчо осмислювати спадщину Київської Русі як фундаменту для подальшого розвитку української культури.</p>	<p>3. Язичницько-християнський синкретизм. 4. Мислителі Київської Русі та наукові знання.</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основні: 1-7 .</i> <i>Додаткові: 1, 3, 4, 12, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 38, 43, 44.</i> <i>Інтернет-ресурси: 1-6.</i></p> <p>Лекція 2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Писемність, освіта та книжкова справа Київської Русі. 2. Особливості давньоруської архітектури. Найвизначніші архітектурні пам'ятки. 3. Музична творчість в Київській Русі. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основні: 1-7 .</i> <i>Додаткові: 1, 3, 4, 12, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 38, 43, 44.</i> <i>Інтернет-ресурси: 1-6.</i></p> <p>Семінар 1. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Монументальне мистецтво Київської Русі: мозаїка Богоматері-Оранти в Софії Київській. 2. Виконайте презентацію: «Храми Київської Русі» 3. Заснування місцевих традицій іконопису: Алімпій Печерський. 4. Декоративно-прикладне 	<p>2</p> <p>2</p>	<p>0-10</p>
--	---	-------------------	-------------

	<p>мистецтво: церковне і народне. Житло та одяг.</p> <p>5. <i>Творче завдання: знайдіть в «Повісті минулих літ» уривки, які свідчать про традиції, побут та культуру в Київській Русі.</i></p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поясніть поняття: християнство, літописання, апокрифи, хрестово-купольна система побудови храмів, скоморохи. 2. <i>Відвідайте національний історико-культурний заповідник «Софія Київська» та виконайте короткий відзив.</i> 3. <i>Виконайте презентацію «Київські печери, як пам'ятки культури Київської Русі.».</i> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 12, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 38, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p style="text-align: center;">Семинар 2. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Феодальна роздробленість та її негативний вплив на культурні процеси. Характеристика культурної та соціально-політичної ситуації в Галицькій і Волинській землях у XII—XIII століттях. 2. Розвиток освіти, літератури та книжної справи в Галицько- 	5	
		2	

	<p>Волинському князівстві.</p> <p>3. Особливості архітектури, живопису і художніх ремесел у Галицько-Волинському князівстві.</p> <p>4. Значення культурних зв'язків Галицько-Волинського князівства з іншими землями Стародавньої Русі та західними державами.</p> <p>5. <i>Здійсніть історичну розвідку: «Хто є ймовірним автором «Слова о полку Ігоревім»</i></p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <p>1. <i>Виконайте творче завдання «Інтерпретація візантійської християнської культури через слов'янську.».</i></p> <p>2. Визначте спадкоємні риси культури Галицько-Волинського князівства.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 12, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 38, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p>	5	
<p>Знати: основоположні засади культурного процесу литовсько-польського</p>	<p>Тема 4. Високе середньовіччя у розвитку української культури (XIV – перша пол. XVII ст.)</p> <p>Лекція 1. План лекції:</p> <p>1. Специфіка соціально-політичної і культурної ситуації у литовсько-руську та польсько-литовську</p>		

<p>періоду. Вміти: аналізувати історичні умови та причини розвитку готичної і ренесансної культури України, усвідомлювати принципи та цінності гуманізму.</p>	<p>добу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Європейське Відродження та його вплив на українське культурне піднесення. 3. Виникнення і розвиток української мови та літератури. 4. Музична культура. <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 11, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 38, 40, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p style="text-align: center;">Лекція 2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив Реформаційних та контрреформаційних рухів на розвиток української культури. Берестейська унія. 2. Українські вчені-просвітителі XIV – першої половини XVII ст. 3. Особливості української архітектури та будівництва XIV – першої пол. XVII ст. <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 11, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 38, 40, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p style="text-align: center;">Семінар 1. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Початок українського книгодрукування. 2. Розвиток освіти. Братства та братські школи. 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">0-10</p> <p style="text-align: center;">2</p>	
---	---	--	--

	<p>3. Полемічна Список рекомендованих джерел.</p> <p>4. <i>Виконайте презентацію</i> <i>«Острозька академія центр української освіти кінця XVI – початку XVII ст.».</i></p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <p>1. Поясніть поняття: уніатська (греко-католицька) церква, братства, полемічна Список рекомендованих джерел, книгодрукування, романський архітектурний стиль, готика. 5</p> <p>2. Проаналізуйте спадкоємність культури Київської Русі та творче переосмислення нових цінностей західноєвропейського Ренесансу в українській культурі.</p> <p>3. <i>Виконайте презентацію</i> : <i>«Найвідоміші замки та фортеці України у світі».</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 11, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 38, 40, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p style="text-align: center;">Семінар 2. План семінару:</p> <p>1. Особливості української архітектури та будівництва: замкова культура. Готика та романський стиль. 2</p> <p>2. <i>Виконайте творче завдання.</i> <i>Складіть історичний портрет</i></p>	
--	---	--

	<p><i>одного з відомих історичних діячів на вибір: Ю. Дрогобич, К. Острозький, П. Могила.</i></p> <p>3. Іконопис та монументальне малярство литовсько-польської доби.</p> <p>4. <i>Намалюйте план-схему одного з середньовічних українських замків.</i></p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <p>1. <i>Виконайте короткий опис найбільш загадкових і легендарних замків України: Хотинська фортеця, Дубно, Свірж, Білгород-Дністровський, Ужгородський замок, Кременець.</i></p> <p>2. <i>Виконайте творчу роботу «Львів, як місто-зразок архітектурного мистецтва XVII ст.»</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 11, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 38, 40, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p>	5	
<p>Знати: характерні риси українського бароко та його</p>	<p>Тема 5. Українська культура доби бароко (друга пол. XVII – XVIII ст.)</p> <p>Лекція 1. План лекції:</p>		

<p>світове значення. Вміти: аналізувати місце і роль козацької культури в становленні української духовності.</p>	<p>1. Особливості розвитку культури другої половини XVII-XVIII ст. Козацтво як явище історії та культури українського народу. 2. Звичаї, традиції та побут Запорізької Січі. 3. «Козак-Мамай» як етносимвол української культури.</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основні: 1-7 .</i> <i>Додаткові: 1, 3, 4, 8, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 27, 37, 38, 43, 44.</i> <i>Інтернет-ресурси: 1-6.</i></p> <p>Лекція 1. План лекції:</p> <p>1. Національна архітектурна школа. Європейське та петербурзьке бароко в архітектурі України. 2. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво. «Козацьке» бароко в архітектурі. 3. Особливості барокового іконопису та становлення світського портрету: Йов Кондзелевич.</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основні: 1-7 .</i> <i>Додаткові: 1, 3, 4, 8, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 27, 37, 38, 43, 44.</i> <i>Інтернет-ресурси: 1-6.</i></p> <p>Семінар 1. План семінару:</p> <p>1. Традиційно-культурне середовище козацького</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>0-10</p>
---	--	-------------------------------

	<p>населення.</p> <p>2. Підготуйте презентацію «Обрядові свята українського народу».</p> <p>3. Українська барокова Список рекомендованих джерел: Г. Сковорода. Козацькі літописи.</p> <p>4. «Емблематичність» українського барокового доробку в архітектурі. С. Ковнір. І. Григорович-Барський.</p> <p>5. Підготуйте презентацію «Барокові храми України».</p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <p>1. Поясніть поняття: козацтво, панегірична поезія, ода, епіграма, бароко, козацьке бароко, рококо, графіка,</p> <p>2. Виконайте короткий опис найвизначніших міст-музеїв України: Львів, Кам'янець-Подільський, Жовква, Переяслав-Хмельницький, Мгар.</p> <p>3. Опрацюйте творче завдання «Українська козацька старшина як меценат, замовник і творець художніх цінностей».</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 8, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 27, 37, 38, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p style="text-align: center;">Семінар 2. План семінару:</p>	2	
	<p>1. Поясніть поняття: козацтво, панегірична поезія, ода, епіграма, бароко, козацьке бароко, рококо, графіка,</p> <p>2. Виконайте короткий опис найвизначніших міст-музеїв України: Львів, Кам'янець-Подільський, Жовква, Переяслав-Хмельницький, Мгар.</p> <p>3. Опрацюйте творче завдання «Українська козацька старшина як меценат, замовник і творець художніх цінностей».</p>	6	

	<p>1. Монументальне малярство та скульптура: Іван Пінзель.</p> <p>2. <i>На прикладах творів живопису європейських (італійська, голландська, фламандська школи) та українських митців здійсніть порівняльний аналіз українського та європейського барокового живопису.</i></p> <p>3. Музичне та театральне життя Гетьманщини: Глухівська співоча школа.</p> <p>4. Творчість українських композиторів А. Веделя, М. Березовського, Д. Бортнянського. <i>Знайдіть в інтернеті записи виконання творів цих композиторів, та включіть їх для прослуховування в аудиторії.</i></p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <p>1. Визначте особливості стилю рококо в українському мистецтві.</p> <p>2. Підготуйте презентацію: «Шедеври рококо в Україні».</p> <p>3. Підготуйте презентацію «Українське кобзарство».</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 8, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 27, 37, 38, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p>	<p>2</p> <p>6</p>	
--	---	-------------------	--

Знати:
сутність
поняття
«національна
свідомість»,
етапи її
становлення,
характеристику
кожного з них.

Вміти:
аналізувати
передумови,
причини і
значення
українського
національного
відродження
XIX ст. у
контексті
розвитку
вітчизняної та
європейської
культури.

2

0-10

2

Тема 6. Культурні процеси доби

<p>Знати: сутність поняття «національна свідомість», етапи її становлення, характеристику кожного з них.</p> <p>Вміти: аналізувати передумови, причини і значення українського національного відродження XIX ст. у контексті розвитку вітчизняної та європейської культури</p>	<p>становлення української модерної нації (XIX ст.)</p> <p>Лекція 1. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості розвитку української культури у XIX ст. 2 2. Поширення ідей Просвітництва. Активізація національного життя. Формування української національної свідомості. 3. Українська освіта і наука XIX ст. <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 11, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 38, 40, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p>Лекція 2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Архітектура XIX ст. :класицизм та ампір. 5 2. Садово-паркове мистецтво та палацове будівництво XIX ст.. 3. Живопис XIX ст. <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 11, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 38, 40, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p>Семінар1 . План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нова українська Список 	
--	---	--

	<p>рекомендованих джерел та поезія: І. Котляревський, Т. Шевченко та І. Франко.</p> <p>2. Підготуйте презентацію «Життя та діяльність видатного хірурга М.І. Пирогова в Україні».</p> <p>3. Скульптура України ХІХ ст.</p> <p>4. Фундатори театру корифеїв: М. Кропивницький, М. Садовський, П. Саксаганський, М. Заньковецька.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <p>1. Поясніть поняття: українська національна ідея, національна самосвідомість, українофільство, просвітництво, романтизм, класицизм.</p> <p>2. Наукові здобутки українців ХІХ ст. Вищі навчальні заклади України ХІХ ст.</p> <p>3. Виконайте презентацію «Семен Гулак – Артемовський – фундатор української національної опери».</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 11, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 38, 40, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p>Семінар2 . План семінару:</p> <p>1. Музичне мистецтво України ХІХ</p>	<p>2</p> <p>5</p>
--	---	-------------------

	<p>ст. Формування національної композиторської школи: М. Лисенко. Знайдіть в інтернеті записи виконання творів композиторів М. Лисенка М. Леонтовича, М. Вербицького та включіть їх для прослуховування в аудиторії.</p> <p>2. Підготуйте презентацію про творчість одного з українських художників на вибір: К. Павлова, В. Тропініна, С. Васильківського, К. Трутовського, М. Пимоненка, К. Костанді, М. Мурашка, І. Труша.</p> <p>3. Ярмарки в історії та культурі українського народу.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <p>1. Виконайте презентацію «Леонід Позен – основоположник української станкової жанрової скульптури».</p> <p>2. Розкрийте питання: «Тарас Шевченко – художник. Офорти».</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 11, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 38, 40, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p>		
<p>Знати: Характерні</p>	<p>Тема 7. Модерні культурні явища (1890-1921)</p> <p>Лекція.</p>		

<p>риси стилю «модерн», його національні прояви в Україні, здобутки модерністів та авангардистів.</p> <p>Вміти: аналізувати і критично осмислювати культурні процеси першої чверті ХХ ст. в контексті становлення стилю «модерн» та Української революції 1917-1920 рр.</p>	<p style="text-align: center;">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості розвитку української культури 1890-1921 рр. Культурні здобитки періоду української революції. 2. «Криза мистецтва» наприкінці ХІХ ст. Формування та особливості стилю «модерн». 3. Архітектура модерну в творчості В. Городецького. Видатні архітектори В. Ніколаєв, П. Альошин, О. Кобелев. 4. Нові технічні відкриття: трамвай, радіо, телефон, кінематограф, авіація. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 11, 19, 20, 22, 23, 31, 32, 36, 38, 41, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p style="text-align: center;">Семінар 1. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Неоромантична, гуманістична концепція особистості в українській літературі. Літературні течії: романтизм, неокласицизм, символізм, панфутуризм. 2. Музичне і хорове мистецтво та їх, кращі представники. <i>Знайдіть в інтернеті записи виконання творів композиторів К. Стеценка, М. Леонтовича,</i> 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">2</p>	<p style="text-align: center;">0-10</p>
---	--	---	---

	<p><i>М. Вербицького та включіть їх для прослуховування в аудиторії.</i></p> <p>3. Соломія Крушельницька – видатна світова співачка. Знайдіть в інтернеті записи виступів співачки та включіть їх для прослуховування в аудиторії.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <p>1. Розробіть творчий проект: «Михайль Семенко – поет - футурист. Урбаністичні мотиви лірики».</p> <p>2. Вивчіть питання «Фундатори Української академії мистецтв та їх внесок у розвиток художньої культури».</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 11, 19, 20, 22, 23, 31, 32, 36, 38, 41, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p>Семінар 2. План семінару:</p> <p>1. Модерніські течії образотворчого мистецтва.</p> <p>2. Проведіть диспут: «Класика чи модерн? Які картини викликають більший інтерес та приваблюють глядача?».</p> <p>3. Підготуйте презентацію про творчість одного з українських художників на вибір: К. Малевича, Д. Бурлюка, О. Богомазова, О. Екстер.</p>	<p>6</p> <p>2</p>	
--	--	-------------------	--

	<p>4. Скульптура на початку ХХ ст: О Архипенко, І. Кавалерідзе, М. Парашук.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйте доповідь : «Українська наука на початку ХХ ст.». 2. Виконайте презентацію «Неоромантизм і драматургія Лесі Українки». 3. Опрацюйте творче завдання «Супрематизм Казимира Малевича». <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основні: 1-7 .</i> <i>Додаткові: 1, 3, 4, 11, 19, 20, 22, 23, 31, 32, 36, 38, 41, 43, 44.</i> <i>Інтернет-ресурси: 1-6.</i></p>	6	
<p>Знати: досягнення національно-культурного відродження 1920-х рр., специфіку культурних процесів в умовах тоталітарного державного ладу.</p>	<p>Тема 8. Особливості національно-культурного розвитку українських земель у 1920-1945-х рр. ХХ ст.</p> <p>Лекція План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національно-культурне відродження 1920-х рр. «Українізація». 2. Продовження традицій авангардизму в художній культурі. М. Бойчук та його школа. 3. Архітектура радянського 	2	

<p>Вміти: критично осмислювати спадщину української культури радянського періоду.</p>	<p>періоду. Конструктивізм та «Сталінський ампір».</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 11, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p>Семинар. План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Початок тоталітаризму. Національна культура в умовах панування «соціалістичного реалізму». 2. Українська Список рекомендованих джерел першої половини ХХ ст.: М. Хвильовий, О. Досвітній, М. Драй-Хмара, М. Куліш, М. Зеров, Г. Косинка. 3. Музичне життя України першої половини ХХ ст. 4. Авангардний театр Леся Курбаса. <i>Знайдіть в інтернеті малюнки декорацій до спектаклів театру «Березіль».</i> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виконайте творче завдання «Особливість українського мистецтва у творчості М. Бойчука». 2. Охарактеризуйте розвиток кінематографу України першої половини ХХ ст. 3. Виконайте презентацію 	<p>0-4</p> <p>2</p> <p>14</p>
---	---	-------------------------------

	<p><i>«Олександр Довженко».</i></p> <p>4. Виконайте презентацію <i>«Розстріляне відродження».</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 11, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p>		
<p>Знати: особливості розвитку української культури другої половини ХХ століття, специфіку культурних процесів в умовах панування «соціалістичного реалізму».</p> <p>Вміти: критично осмислювати спадщину української культури радянського періоду, оцінювати</p>	<p>Тема 9. Культура України у другій половині 40-х – 80-х рр. ХХ ст.</p> <p>Лекція 1. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідеологізація культурного життя др. пол ХХ ст. «Жданівщина». 2. Становище української освіти і науки. 2 3. «Відлига» та «Шістдесятники». 4. Театральне мистецтво. <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 19, 22, 24, 28, 33, 35,36, 38, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p>Лекція 2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Образотворче мистецтво в умовах «соціалістичного реалізму». 2. Прояви нової образності 2 		<p>0-10</p>

<p>значимість мистецьких творів не зважаючи на ідеологічні перекоси.</p>	<p>архітектури 1960-80-х рр.</p> <p>3. Розвиток українського кіномистецтва: С. Параджанов, Ю. Ілленко, Л. Биков, К. Муратова.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 19, 22, 24, 28, 33, 35,36, 38, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p> <p>Семінар 1. План семінару:</p> <p>1. Літературне життя 1950 – 80 х рр.: В. Стус, Л. Костенко, О. Гончар. <i>Прочитайте на пам'ять вірші улюблених поетів.</i></p> <p>2. <i>Знайдіть (в інтернеті, хрестоматії з історії української культури) та прокоментуйте лист поета В. Стуса першому секретареві ЦК КП України П.Ю. Шелесту від 18 січня 1972 р.</i></p> <p>3. Нонконформізм в образотворчому мистецтві 1960 – 80 х рр.: А. Горська, О. Заливаха, В. Зарецький. <i>Виконайте презентацію робіт одного з цих художників.</i></p> <p>4. <i>Проведіть диспут: «Які твори мають більшу культурно-історичну цінність: виконані в стилі «соцреалізму» чи ті, які йшли в розріз ідеологічним вимогам влади».</i></p>	<p>2</p> <p>5</p>	
--	---	-------------------	--

Завдання для самостійної роботи студента:

1. Розкрийте поняття: «Відлига», шестидесятники, дисидентський рух, самвидав, русифікація.
2. Виконайте творче завдання «*Легенди українського театру: А. Роговцева, Б. Ступка, К. Степанков*»

Список рекомендованих джерел:

Основні: 1-7.

Додаткові: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 19, 22, 24, 28, 33, 35, 36, 38, 43, 44.

Інтернет-ресурси: 1-6.

Семінар 2.

План семінару:

1. Українська естрада др. пол. ХХ ст.
2. Спортивні здобутки українців у др. пол. ХХ ст.
3. Культурне життя української діаспори. Творчі особистості українського походження за кордоном: Серж Лифар, Володимир Горовиць, Квітка Цісик, Єнді Уорхол.
4. Знайдіть записи виступів співачки Квітки Цісик та включіть їх для прослуховування в аудиторії.

Завдання для самостійної роботи студента:

3. Виконайте творче завдання

2

5

	<p><i>«Легенди українського театру: А. Роговцева, Б. Ступка, К. Степанков»</i></p> <p>4. Визначте світоглядні настанови поетів-шістдесятників.</p> <p>5. Складіть список видатних осіб українського походження які отримали визнання за кордоном.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 19, 22, 24, 28, 33, 35,36, 38, 43, 44. Інтернет-ресурси: 1-6.</p>		
<p>Знати: стан, особливості та перспективи розвитку української культури на сучасному етапі.</p> <p>Вміти: визначати досягнення сучасної української культури, аналізувати та критично осмислювати соціально і національно</p>	<p>Тема 10. Культурні трансформації в незалежній Україні.</p> <p>Лекція1. План лекції:</p> <p>1. Постмодернізм як явище культури українського постіндустріального суспільства кінця ХХ – ХХІ століття.</p> <p>2. Українська традиційна та сучасна культура у світі.</p> <p>3. Постмодерн в літературі та театральному мистецтві.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7 . Додаткові: 1, 3, 4, 6, 7, 11, 15, 16, 18, 22, 24,36. Інтернет-ресурси: 1-2, 4-6.</p>	<p>2</p>	<p>0-25</p>

<p>значимі проблеми і тенденції культурного розвитку в незалежній Україні.</p>	<p align="center">Лекція2. План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Протистояння та симбіоз масової та елітарної культури в сучасному українському живописі. 2. Сучасна українська скульптура. 3. Особливості «масової культури» та молодіжні субкультури в Україні. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основні: 1-7 .</i> <i>Додаткові: 1, 3, 4, 6, 7, 11, 15, 16, 18, 22, 24,36.</i> <i>Інтернет-ресурси: 1-2, 4-6.</i></p> <p align="center">Семінар План семінару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Представники сучасного українського мистецтва на міжнародному арт-ринку. 2. Музична творчість в сучасній Україні. 3. Хай-тек в інтер'єрі та архітектурі України. 4. <i>Проведіть диспут: «Масове чи елітарне мистецтво: недоліки та переваги».</i> <p>Завдання для самостійної роботи студента:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Відвідайте національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал» та виконайте короткий відзив.</i> 2. З'ясуйте головні тенденції розвитку сучасного українського кінематографу. Одеський міжнародний кінофестиваль. 	<p align="center">2</p> <p align="center">2</p> <p align="center">12</p>	
--	---	--	--

	<p>3. <i>Виконайте творче завдання «Постмодернізм у творчості Ю. Андруховича».</i></p> <p>Список рекомендованих джерел: Основні: 1-7. Додаткові: 1, 3, 4, 6, 7, 11, 15, 16, 18, 22, 24,36. Інтернет-ресурси: 1-2, 4-6.</p>		
	Разом	180	100
Підсумковий контроль		екзамен	

** Курсивом визначено інтерактивні завдання з навчальної дисципліни «Історія української культури»*

V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. *Береговий, С. І. Українська культура у європейському та світовому вимірі: навч.-метод. посіб. / С. І. Береговий. – Київ : НУХТ, 2012. ***
2. *Закович М. Українська та зарубіжна культура / М. Закович. – К.: Знання, 2009. – 584 с.*
3. *Історія української культури: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю.І. Кулагін, Ю.Г. Бадах, Н.А. Латигіна та ін. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 628 с.*
4. *Історія української культури: у 5 т. Т.1.-Т.5. – К.: Наукова думка, 2001-2013.*
5. *Пальм, Н. Д. Історія української культури: навч. посіб. / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. – Харків: ХНЕУ, 2013. – 295 с.*
6. *Історія української культури: навчальний посібник для студ вищ. навч. закладів / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська ; [рец.: М. В. Дяченко, С. Б. Сорочан] ; наук. ред. В. М. Шейко ; М-во освіти і науки України. - Київ : Кондор, 2016. - 258 с..*
7. *Історія української культури: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / О. Ю. Павлова [та ін.] ; за ред. О. Ю. Павлової ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. - 2-ге вид., перероб. та доп. - Київ : Центр учбової літератури, 2016. - 339 с.*

Додаткові:

1. *Корінний, М. М. Короткий енциклопедичний словник з культури [Текст] / М. М. Корінний, В. Ф. Шевченко. — К. : Україна, 2003. — 384с.*
2. *Удод, О. Взаємодія елементів культури та їх вплив на формування цивілізації [Текст] / О. Удод, М. Юрій // Вища школа. — Київ, 2014. — № 2 (116). — С. 17-24.*
3. *Попович, М. В. Нарис історії культури України [Текст] : Підручник / М. В. Попович. — К. : АртЕк, 1999. — 728 с.*
4. *100 найвідоміших шедеврів України / під заг. ред. М. Русяєвої. – К. : Автограф, 2004. – 496 с.*
5. *Авер'янова Н. Мистецька еліта України: Алла Горська в когорті шістдесятників // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2014. – С. 57-59. – (Українознавство ; вип. 1 (17)).*

6. Бойко А.М. Джамала як представник співочої культури сучасної України // *Культура України : збірник наукових праць / М-во культури України ; Харк. держ. акад. культури.* – Харків, 2016. – С. 107-116.
7. Боринштейн Є.Р. Постмодернізм як ціннісне підґрунтя духовної культури української молоді / Є.Р. Боринштейн, О.І. Лопуга // *Перспективи : соціально-політичний журнал / Держ. закл. "Південноукраїн. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського"* ; редкол.: Боринштейн Є.Р., Наумкіна С.М., Балашенко І.В. [та ін.]. – Одеса, 2015. – № 2 (64). – С. 25-31.
8. Волкова М.В. Козак Мамай. Мистецько-етнографічні праці / М.В. Волкова, А.П. Ярошенко. – Х.: Факт, 2008. – 512с.
9. Герман Л. Искусство украинских шестидесятников / Л. Герман, О. Балашова. – К.: Основи, 2015. – 384 с.
10. Гонтова Л.В. Українське мистецтво другої половини ХХ ст. / Л.В. Гонтова. – К., 2005. – 112 с.
11. Горбачов Д. Шедеври українського живопису / Д. Горбачов. – К.: Мистецтво, 2008. – 608с.
12. Горовий А.В. Перший іконописець Київської Русі – Аліпій / А.В. Горовий. – К.: Наш час, 2008. – 140 с.
13. Гринишина М. Театр української драматургії: Сучасна та класична українська п'єса на сценах театрів у 1930-х роках / М. Гринишина. – К., 2006. – 283 с.
14. Ємець Т. Постановня модерної нації у ХІХ ст. у контексті цивілізаційного вибору українства // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка.* – Київ, 2014. – С. 40-43. – (Українознавство ; вип. 1 (17)).
15. Задорожний В. Курс історії української культури (ІХ – початок ХХІ ст.) / В. Задорожний. – Ужгород: Гражда, 2009. – 429 с.
16. Закордонні українці: навчально-методичний посібник для слухачів системи післядипломної освіти з курсу «Історія української культури» / І. І. Дейнега, І. М. Вановська; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. - 121 с.
17. Захарчук-Чугай Р.В. Українське народне декоративне мистецтво: навч. посіб. / Р.В. Захарчук-Чугай, Є.А. Антонович. – К.: Знання, 2012. – 342 с.
18. Зубавіна І. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України / І. Зубавіна. – К.: ФЕНІКС, 2007. – 296 с.

19. Ісаєвич Я. Україна давня і нова: народ, релігія, культура / Я. Ісаєвич. – Л., 1996. – 336 с.
20. Історія української ікони Х – ХХ століть. / Д. Степовик. – К.: Либідь, 2008. – 440 с.
21. Історія української літератури: в 12 т. Т.1.-Т.4. – К.: Наукова думка, 2014.
22. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір : научное издание / Я.С. Калакура, О.О. Рафальський, М.Ф. Юрій. - К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАНУ, 2015. - 496 с.
23. Коломієць Р.Г. Традиції, канони і новації українського театру: початок ХІХ – початок ХХ ст. / Р.Г. Коломієць. – Кн. І. – К.: Інтертехнологія, 2008. – 136 с.
24. Крвавич Д. Українське мистецтво / Д. Крвавич, В. Овсійчук, С. Черепанова. – Львів: Видавництво «Світ», 2004. – 267 с.
25. Кудінова Дослідження українських ярмарків ХІХ – початку ХХІ ст. у статтях збірника наукових праць "Етнічна історія народів Європи" / Кудінова, (Скоряк) // Етнічна історія народів Європи : збірник наукових праць / Київ. нац. ун-т ім.Тараса Шевченка. – Київ, 2014. – Вип. 42. – С. 95-99.
26. Мацюк О. Замки і фортеці західної України.- Львів, «Центр Європи», 2005. – 219 с.
27. Наливайко Д. Українське бароко / Д. Наливайко, Д. Горбачов. – Х.: Акта, 2004. – Т.1.- 636с. Т.2.-412с.
28. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст. / Редкол.: В. Сидоренко та ін.; Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України: У 2кн. – К.: Інтертехнологія, 2006. – 656 с.
29. Ничкало С.А. Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник / С.А. Ничкало. – К.: Либідь, 1999. – 208 с.
30. Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві / В. Овсійчук. – К., 2001. – 444 с.
31. Павличко С.Д. Дискурс модернізму в українській літературі / С.Д. Павличко. – К.: Либідь, 1999. – 447 с.
32. Протас М. Українська скульптура ХХ століття / М. Протас. – К., 2006. – 278 с.
33. Роготченко О. Соціалістичний реалізм і тоталітаризм. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України / О. Роготченко. – К.: ФЕНІКС, 2007. – 608 с.
34. Романенко Г. Еволюція художніх і літературних об'єднань України: історико-культурологічний вимір: монографія /

- Г. Романенко, В. Шейко. – К.: Ін-т культурології Акад. мистец. України, 2008. – 208 с.
35. Рубан-Кравченко В.В. Кричевський і українська художня культура ХХ століття: Трилогія / В.В. Рубан-Кравченко. – К.: Криниця, 2004. – 703 с.
36. Сидоренко В. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ-ХХІ століть / В. Сидоренко. – К., 2008. – 188 с.
37. Сіткарьова О. Архітектурний ансамбль Києво-Печерської лаври та її історичного оточення за доби гетьмана І. С. Мазепи / О. Сіткарьова. – К., 2005. – 196 с.
38. Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття / В. Тимофієнко. – К., 2002. – 472 с.
39. Українське мистецтво в полікультурному просторі : навч. посібн. / О. Рудницька, Л. Кондрацька. – К.: Ексоб, 2000. – 270 с.
40. Український портрет ХVІ – ХVІІІ століть / укл. Г. Белікова, Л. Членова. – К.: Артанія Нова, Хмельницький: Галерея, 2006. – 352 с.
41. Українські авангардисти як теоретики і публіцисти: зб. статей / Упор. Д.О. Горбачов. – К.: Тріумф, 2005.
42. Уманцев Ф. Мистецтво давньої України / Ф. Уманцев. – К., 2002. – 324 с.
43. Художники України: Енциклопедичний довідник / Авт.-упоряд. М.Г. Лабінський. – К., 2006. – 640 с.
44. Художня культура України. Навч. пос. / М. Масол, С.А. Ничкало. – К.: В.Шл., 2006. – 240с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://academia.gov.ua> – Національна академія мистецтв України.
2. www.etnolog.org.ua – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України.
3. <http://izbornyk.org.ua> – першоджерела та інтерпретації української культури.
4. <http://k-ua.net> – «Історія української культури: відомі люди, побут, традиції...»
5. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
6. www.history.org.ua - Інститут історії України НАН України.

***Курсивом визначено джерела та літературу, яка наявна в бібліотеці КНТЕУ.*